

Šída, Petr

Pozdní eneolit

In: Šída, Petr. *Využívání kamenné suroviny v mladší a pozdní době kamenné : dílenské areály v oblasti horního Pojizeří*. Klápště, Jan (editor); Měřínský, Zdeněk (editor). Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou, 2007, pp. 136-137

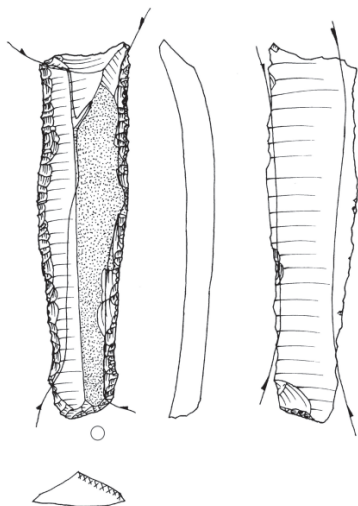
ISBN 9788073082079

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127426>

Access Date: 20. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

XVIII. POZDNÍ ENEOLIT

Kolekce kamenné industrie je bohužel poznamenána dostupností artefaktů v muzejních sbírkách. Některé byly v minulosti ztraceny, některé se pro různé problémy nepodařilo fyzicky prostudovat. Studovaný soubor tak není úplný a v budoucnu musíme počítat ještě s dalšími doplněními, které ale již nemohou změnit celkové závěry (*el. příloha 24*).

Štípaná industrie kultury se šňůrovou keramikou

Detailního hodnocení se dočkalo 8 kusů kamenné štípané industrie (*viz Tab. 18.1*). Jedná se o 5 hrotů šípů, jednu srpovou čepel, jednu čepel s laterální retuší a jeden ústěp. Vše můžeme pokládat za běžnou součást hrobové výbavy. Zajímavý je artefakt z Turnova – Maškových zahrad (laterálně retušovaná čepel), který můžeme považovat za mladopaleolitický (podle patinace, i metriky). Je pravděpodobné, že se v areálu objevil v souvislosti s eneolitickým pohřbem, kdy jako součást výbavy byl použit starý artefakt, nalezený někde v přírodě a reutilisovaný. Výskyt šipek v hrobových inventářích má analogie v sousední Lužici (Niederkaina, Grab II, 4 – Coblenz 1952, 47 – 49, Abb. 5:8–15; Niedertopfstedt – Buchvaldek 1986, Obr. 27) i v Čechách (Vikletice – Buchvaldek – Koutecký 1970, 31, Abb. 34, 35).

Suroviny broušené industrie KŠK

Kompletní přehled surovin použitých v období kultury se šňůrovou keramikou podává *tabulka 18.1*. Vidíme, že se jedná o velice pestrý výčet. Nejčastěji jsou používány vyvřeliny (17 kusů) a to jak výlevné (andezit – 1; bazalt – 7; diabaz – 1; porfyr – 5; spilit – 1; znělec – 1) tak hlubinné (diorit – 1). Následují metamorfity (12 kusů; amfibolit – 1; amfibolový rohovec typu Jistebsko – 6; hadec – 2; kvarcit – 1; metadiabaz – 1; rula – 1). Nejméně jsou zastoupeny sedimenty (2 kusy, křemitý pískovec a ordovický křemenec Barrandienu) a diagenetické horniny (2 kusy silicitů). Na závěr dodejme, že

veškeré surovinové určení proběhlo pouze na základě makroskopického určení. Celkově hojnost použitých surovin nijak nevybočuje ze situace závěru eneolitu, kdy dochází k naprostému rozpadu pravidel využívání surovin a jako surovina jsou používány i horniny těch nejhorších vlastností (navětralé diority a pískovce).

Typologická a technologická skladba kolekce

Kolekce obsahuje různé typy sekeromlatů, mlatů a seker. Atypické mlaty (XHA) a sekeromlaty jsou doloženy celkem 4 kusy (9,8 %). Celkem 2 kusy (4,9 %) je doložen „soudečkovitý“ mlat (DK). Seker bylo hodnoceno celkem 8 (19,5 %). Typ BL 1 je zastoupen 3 kusy, BL 2 1 kusem a BL 4 celkem 2 kusy. V hodnoceném souboru je přítomen také jeden fragment broušené silicitové sekery (Mohelnice nad Jizerou) a jeden nedokončený exemplář téhož typu ze Šluknovska. Další nálezy tohoto typu seker pocházejí z Paceřic (2 kusy) a Mnichovohradištska (1 kus).

Sekeromlatů bylo hodnoceno celkem 18 (43,9 %). Sekeromlatů typu A je v kolekci doloženo celkem 6, sekeromlaty českého typu (B) jsou doloženy celkem 8 kusy a fasetované (F) sekeromlaty celkem 4 kusy. Zajímavá je relativní vyrovnanost výskytu jednotlivých typů. Posledním artefaktem, který je nutno zmínit, je vývrtek z červeného ordovického křemence. Artefakt je sám o sobě kulturně špatně zařaditelný, přihlídneme-li k použité surovině a rozměrům, pak jej můžeme s jistotou dávkou pravděpodobnosti zařadit do závěru eneolitu.

Ke tvarování polotovarů seker a sekeromlatů bylo používáno štípání (doloženo na 11 artefaktech – 26,9 %) a piketáž (doložena na 7 kusech – 17,1 %). Finální úprava probíhala broušením (doloženo na 27 kusech – 65,9 %) a vrtáním (vrtáno je 25 kusů industrie – 61 % – včetně vývrtku). Celkem 13 vývrtek je bikónických (54,2 %) a 11 jednoduchých (45,8 %). Přehled typů a použitých vrtání podává *tabulka 18.2*.

typ	amfibolit	amfibolový rohovec J	andezit	bazalt	diabaz	diorit	hadec ?	křemionický kropenatý rohovec?	křemité pískovce	kvarcit ?	metadiabaz	ordovický křemenec	porfyr	rula	silicit	split	zrnělec	celkem	%
čepel s laterální retuší															1			1	2,4
dvouhrotý sekeromlat (XHA)						1												1	2,4
hrot s řapem															1			1	2,4
hrot s vrubem															4			4	9,8
mlat (DK)		2																2	4,9
mlat (XHA)	1													1				2	4,9
sejera (BL 1)		3																3	7,3
sejera (BL 2?)									1									1	2,4
sejera (BL 4)							1			1								2	4,9
sejera (BLQ)															2			2	4,9
sekeromlat (AHA)			1	3									1				1	6	14,6
sekeromlat (BHA 3)				3					1				1					5	12,2
sekeromlat (BHA)													1			1		2	4,9
sekeromlat (BHA?)													1					1	2,4
sekeromlat (FHA 2a)				1														1	2,4
sekeromlat (FHA 2b)					1								1					2	4,9
sekeromlat (FHA 3)		1																1	2,4
sekeromlat (XHA)							1											1	2,4
srpový nůž								1										1	2,4
úštěp															1			1	2,4
vývrtek												1						1	2,4
celkem	1	6	1	7	1	1	2	1	1	1	1	1	5	1	9	1	1	41	100
%	2,4	14,6	2,4	17,1	2,4	2,4	4,9	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	12,2	2,4	22,0	2,4	2,4	100	

Tab. 18.1. Kultura se šňůrovou keramikou. Typologická skladba a zastoupené suroviny v kolekci kamenné industrie.

Tab. 18.1. Corded ware culture. Representation of raw materials and typological structure in assemblage of stone industry.

bikónických provrttyp			celkem	%
	bikónický	jednoduchý		
dvouhrotý sekeromlat (XHA)		1	1	0
mlat (DK)	1	1	2	50
mlat (XHA)	2		2	100
sekeromlat (AHA)	5	1	6	83,3
sekeromlat (BHA 3)	2	3	5	40
sekeromlat (BHA)		2	2	0
sekeromlat (BHA?)		1	1	0
sekeromlat (FHA 2a)	1		1	100
sekeromlat (FHA 2b)	1	1	2	50
sekeromlat (FHA 3)		1	1	0
sekeromlat (XHA)	1		1	100
celkem	13	11	24	54,2

Tab. 18.2. Kultura se šňůrovou keramikou. Přehled použitých provrtů.

Tab. 18.2. Corded ware culture. Overview of drill hole types.

Sekeromlat z Vlčího Pole u Bousova

Z Vlčího Pole u Bousova pochází zvláštní sekeromlat (*el. příloha 24*), který nemá zatím v Čechách obdobu. V prvním zpracování kamenné industrie kultury se šňůrovou keramikou jsem jej zařadil k této kultuře hlavně kvůli bikónickému provedení provrtu. Toto zařazení ale pravděpodobně správné nebylo, sekeromlat by měl mít analogie v prostředí severských mezolitických kultur.³⁰ Pro budoucí studium bude třeba ověřit věrohodnost původu artefaktu a prostudovat analogické artefakty.